

ÖZBEK HİKÂYECİLİĞİNDE ABDULLAH KAHHAR

Abdulla Qahhor in Uzbek Storytelling

Nursan ILDIRI*

ÖZ

Bu çalışmada 1930'lu yıllarda hikâye ve romanlar neşreden ama asıl ününü yazdığı hikâyeler sayesinde kazanan Abdullah Kahhar'ın genel olarak hikâyeciliği üzerinde durulmuştur. Yazarın yazdığı eserlerin çoğunda sosyal hayattaki değişiklikler ve sosyalizmin kuruluşu işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Abdulla Qahhor, Özbek Hikâyeciliği, sosyalizm

ABSTRACT

In this study, focused on the narration of Abdullah Kahhar that emitted stories and novels in the 1930s but the real fame winning due to his story. In most of the works written by authors has been processed changes in social life and the establishment of socialism.

Key Words: Abdulla Qahhor, Uzbek storytelling, socialism

Giriş

Türkistan coğrafyasında çok zengin bir şiir ve onun yanında mensur eserler mirasına sahip olan edebiyat sahasında, Batı anlayışındaki modern şiir, hikâye, roman ve piyes gibi edebi türlerinin ortaya çıkışı 19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın başına rastlar. Türkistan edebiyatına modern hikâye ve roman Batı Avrupa'dan olmuştur. Ancak bu türlerin Türkistan'a gelişi Ruslar ve Rus edebiyatı aracılığı ile değil, Osmanlı, Azeri ve Tatar Türk edebiyatları aracılığıyla gelmiştir. Fransız ve İngiliz yazarlarının Türkiye Türkçesine çevrilmiş hikâye ve romanlarının dışında, Ahmet Mithat, Namık Kemal, Halit Ziya gibi Osmanlı Türk yazarları ve Musa Akyiğitzade, Zahir Bigi, Ayaz İshaki gibi Kazan Tatar yazarlarının hikâye ve romanları da Türkistan aydınları tarafından okunmaktaydı. Kazak, Özbek ve diğer Türk edebiyatlarının modern hikâye ve roman gibi edebi türlere ancak Sovyet devrinde kavuşmuş olduklarına dair fikir yanlıştır. Özbek edebiyatında 1920 yılından önce iki roman ve iki hikâyenin yayımlanmış olduğunu söylemek mümkündür. Mirmuhsin Şermuhammedov (1895-1929)'un Befezenid Açıldibay (Çocuksuz Açıldibay) romanı 1914'te, Abdülhamid Süleyman Çolpan (1893-1937)'in "Dohtor Muhammedyar" (Doktor Muhammedyar) hikâyesi 1914'te, Hamza Hekimzade Niyazi (1889-1929)'nin romanı Yeni Saadet: Milli Roman (Ye-

* Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü.

ni Saadet: Milli Roman) 1915'te, Abdullah Kadiri (1894-1940)'ni hikâyesi "Cüvanbaz" (Oğlancı) ise 1915'te basılmıştır. Bu ilk eserlerin halk ve aydınlar üzerindeki olumlu etkisiyle 1920 yılından itibaren hikâye ve romanlar arka arkaya yazılmaya ve yayımlanmaya başlanmıştır. 1920 yılından önce yazılan hikâye ve romanların realist ve didaktik özellikler taşıdığı görülmektedir. Bunun en önemli sebebi bu eserlerin ceditçi yazarlar tarafından verilmesidir (Kocaoğlu 1986: 147).

İsmail Gaspıralı'nın kardeşi Türk halklarını manevi olarak birleştirme amacıyla oluşturduğu bu hareket gazete ve dergiler aracılığıyla halkı dil ve kültür yönünden birlik ve beraberliğe çağırılmaktadır (Devletova 2011: 2).

Özbek edebiyatında "Cedit Devri" önemli bir yere sahiptir. Bu edebiyatta görülen şekil değişiklikleri "öz"ün değişmesinden doğar. Nesir ve nazımda konu alanı genişler. Halka halk diliyle hitap etmek düşüncesi uyanır. Vatan, millet sevgisi işlenir (<http://www.bilgisayarkurdu.com/forum/konu/ozbekistan-turkcesi-ve-edebiyati.68.9476/>; 24.11. 2014).

İşte bu yıllarda Cedit Devri Özbek hikâye ve kıssa yazıcılığının en güçlü isimlerinden biri de Abdullah Kahhar'dır. Abdullah Kahhar sadece Özbek yazarı değildir, o evrensel bir yazardır (Kerboboev 1967: 37).

Abdullah Kahhar ile ilgili Özbekistan'da yayınlanan pek çok monografik eser bulunmaktadır. Bunlar arasında İ. V. Borolina "Abdulla Qahhor" (1957), H. Abdusamatov "Abdulla Qahhor" (1960), M. Sultonova "Abdulla Qahhor Uslubi" (1967), M. Qo'sconov ve Y. Normatov "Mahorat Sirlari" (1968), O. Şarafiddinov "Abdulla Qahhor" (1988), M. Qo'sconov "Abdulla Qahhor Mahorati" (1988), S. İsmatov "Maktabda Abdulla Qahhorning Hayoti va İcodini O'rganish" (1969) adlı eserler örnek olarak gösterilebilir (Mirzayev ve Shermuhamedov 1993:221).

Abdulla Kahhar/Abdulla Qahhor (1907-1968) 1907 yılında Fergana vadi-sinin önemli vilayetlerinden biri olan Hokand'da dünyaya gelir (Boltaeva 2004: 15). 1919-1924 yıllarında eski usûl "İstikbâl" mektebinde, sonra "Kokand Pedtehnikum"da öğrenim görür. 1925 yılında Taşkent'e gelerek "*Qizil O'zbekiston*" (Kızıl Özbekistan) gazetesi ve "*Mushtum*" (Yumruk) dergisinde memur olarak görev yapar. Yazar 1930 yılında Orta Asya Devlet Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Dil ve Edebiyat Enstitüsü'ne asistan olarak girer. Abdullah Kahhar 1934-1937 yılları arasında "Sovyet Edebiyatı" dergisinde görevli olup, 1938 yılından 1950 yılına varıncaya kadar Özbekistan Devlet Neşriyatı'nda yazar ve tercüman olarak çalış-

şır. 1954-1956 yılları arasında Özbekistan Yazarlar Birliği reisi olarak görev yapar. Abdullah Kahhar devlet işlerini sanatsal faaliyetleriyle beraber yürüterek her iki sahada da önemli başarılarla imza atmış ve tüm memlekette tanınmıştır (Mirvaliyev 1993: 34).

Özbek edebiyatının önde gelen nesir yazarlarından Abdullah Kahhar hikâye, kıssa, roman, drama vb. türde çok sayıda eser yazmıştır. Onun eserleri günümüz Özbek edebiyatının parlak sayfalarından birini oluşturmaktadır. Abdullah Kahhar'ın yazı hayatı 1923'lü yıllarda gelişmeye başlamıştır (Mirzayev ve Shermuhamedov 1993:220).

Öncelikle *Mushtum* (Yumruk) dergisinde daha sonra *Qizil O'zbekiston* (Kızıl Özbekistan) ve *Yangi Fergana* (Yeni Fergana) gazetelerinde çeşitli hikâyeleri basılan Abdullah Kahhar, *Yalangoyoq*, *Gulyor*, *Mavlon Kufur*, *Nish*, *Norin Shilpiq* gibi takma adlarla çeşitli hikâye ve hicvî şiirler kaleme almıştır. Abdullah Kahhar'ın ilk kitabı "*Qishloq Hukm Ostida*" (Köy Hüküm Altında) (1932) adlı kıssadır. Daha sonra yazarın "*Olam Yasharadi*" (Dünya Gençleşiyor), "*Tangrining Kulgisi*" (Tanrı'nın Gülüşü) gibi hikâye kitapları neşredilmiştir (Boltaeva 2004: 15).

Abdullah Kahhar'ın ilk hikâyelerinde çeşitli kusurlar, özellikle sanatsal eksiklikler mevcuttur. "*İkki Qonun*" (İki Kanun), "*Raqib*" (Rakip) adlı hikâyede sıradan bir anlatım ve kaba bir taraftarlık, "*Olam Yaşaradi*" (Dünya Gençleşiyor) hikâyesinde amacı hikâyenin genelinden çıkarmama durumu, "*Tangrining Kulgisi*" (Tanrı'nın Gülüşü) adlı hikâyede kapalı bir anlatım ve konunun net bir şekilde ortaya konulmaması gibi eksiklikler söz konusudur (Mirzayev ve Shermuhamedov 1993:220).

30'lü yıllarda yeni yeni başlayan hikâyeciliğin büyük ustası sıfatıyla meşhur olan Abdullah Kahhar'ın hikâyelerini konusu itibariyle iki grupta toplamak mümkündür. Birinci grupta geçmiş hakkındaki "*Bemor*" (Hasta), "*Anor*" (Nar), "*Millatçılar*" (Milliyetçiler), "*Tomoşabog*", (Gösteri Bahçesi) "*O'g'ri*" (Hırsız) gibi hikâyeler yer almaktadır. İkinci grubu ise realizm etkisindeki "*Maston*" (Sarhoş), "*Qanotsiz Çittak*" (Hercayı), "*San'atkor*" (Sanatkâr), "*Jonfig'on*" (Canfigan), "*Yillar*" (Yıllar), "*Adabiyot Muallimi*" (Edebiyat Öğretmeni) gibi hikâyeler teşkil etmektedir.

Kısa hikâye yazıcılığı ile Türk edebiyatında Ömer Seyfettin'i anımsatan Abdullah Kahhar'ın kısa hikâyeleri yanında romanları da mevcuttur. "Sarob" (Serap) adlı romanı 1935 yılında neşredilmiştir. Abdullah Kahhar bu romanında 1920-30'lu yıllarda "Millatçılar" (Milliyetçiler) olarak adlandırılan milli birlik gücünün nasıl ortadan kaldırıldığını edebî bir üslupla ele alır. 1920'li yıllardaki çatışmalarla dolu sosyal ve siyasi hadiselerle siyasi düşüncelerin birbirleriyle mücadelesi anlatılır (Yelok 2013: 881). İkinci Dünya Savaşı yıllarında yazarın çok sayıda hicivleri, deneme yazıları ve hikâyeleri neşredilmiştir. "Asror Bobo" (Esrar Dede), "Dardaqdan Chiqqan Qahramon", (Derdakdan Çıkan Kahraman), "Kampirlar Sim Qoqdi" (İhtiyar Kadınlar Sözleşti), "Xotinlar Hikoyalari" (Kadınların Hikâyeleri) ve "Oltin Yulduz" (Altın Yıldız) gibi kıssalarda savaşın kahramanlık ve mertlikleri, Özbek halkının gayretleri ve vatanseverlik duyguları etkileyici bir üslupla anlatılmıştır.

Abdullah Kahhar'ın yazıları dönemin olayları ve toplumun ruh dünyasına göre değişiklikler gösterir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yazdığı "Qo'shchinor Chiroqlari" (Koşçınar'ın Işıkları) (1951) adlı romanında halkın birlik ve beraberlik duygusuna dikkat çekmekten amacı. Komedi türündeki yazıları ve dramaları ile Özbek tiyatrosunun yükselişine önemli katkılar sağlayan Abdullah Kahhar'ın "Shohi So'zana" (İpek Sözene) (1951), "Og'riq Tishlar" (Ağrılı Tişler) (1954), "Tobutdan Tovush" (Tabuttaki Ses) (1962), "Ayajonlarim" (Anneciklerim) (1967) adlı komedi yazıları dikkat çekicidir. Özellikle yazarın, "Shohi So'zana" (İpek Sözene) piyesi halk tarafından büyük ilgi görmüş ve devlet mükâfatına layık görülmüştür.

Aynı zamanda iyi bir mütercim olan Abdulla Kahhar, M. Gorki'nin "Mening Dorilfununlarim" (Benim Üniversitelerim) (1935) F. Gladkov'un "Olovli Ot" (Alevli At) (1933), L. N. Tolstoy'un "Urush va Tinchlik" (Savaş ve Barış) romanını Özbek Türkçesine aktarmıştır (Öz Özcan 2000: 1933).

Abdulla Kahhar "Bimor" (Hasta), "Og'ri" (Hırsız), "Dahshat" (Dehşet), "Ming Bir Con" (Bin bir Can), "Asror Bobo" (Esrar Dede) eserlerinde Özbek halk hikâyeleri, atasözleri ve deyimlerinden alıntılar yapar.

---

¹ Kumaşa çiçek işlenerek hazırlanan ve duvara asılan süs eşyası.

Yazarın “*Sinchalak*” (Sinçelek²) (1958), “*Muhabbat*” (Muhabbet) (1968), “*O’tmishdan Ertaklar*” (Geçmişten Masallar) (1965) kıssaları Özbek edebiyatının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. “*Sinchalak*” (Sinçelek) kıssası 1958 yılında tamamlanmış 1959’da ise ayrı bir kitap halinde neşredilmiştir. (Matjon ve Sarıyev 2009: 175)

Kahhar, “*O’tmishdan Ertaklar*” (Geçmişten Masallar) adlı kıssasında çocukluk döneminde başından geçen olayları sanatkârane bir üslupla anlatmıştır. (Karimov, Nazarov, Normatov 1995: 200). Yazarın eserleri 5 cilt şeklinde neşredilmiştir.

Abdullah Kahhar hikâyelerini insanları iyilikle terbiye etme ve onlara estetik bir zevk verme maksadıyla kaleme almıştır. Gündelik, sıradan olayları işlerken bu olaylar vasıtasıyla önemli sonuçlara ulaşmış ve okuyucunun farkındalığını artırmayı amaçlamıştır. Yazarın hikâyelerini realistik hikâyeler ve hicvi karakter taşıyan hikâyeler şeklide iki grupta değerlendirmek mümkündür. (Öztürk 1997: 9)

Yazarın hikâyelerinde psikolojik tahlil önemli bir yer tutar. Kahhar hikâyelerinde kahramanlarının kaygı, elem, nefret, mutluluk, heyecan, korku gibi duygularını çokça işlemiştir. Fakat psikolojik tahlil hususunda yazarın ilk hikâyeleri ile ikinci grupta yer alan hikâyeleri arasında çok büyük fark vardır. İlk hikâyelerinde insan ruhunun karmaşık duygularını detaylı bir şekilde tasvir ediş görülmemektedir (Normatov, Rasulov vd. 2011: 51). Örneğin; “*Bemor*” (Hasta) hikâyesinde Sotiboldi isimli işçi kadının hasta oluşu ve sonunda vefat edışı tasvir edilmektedir. Yazar bu elim olayı tasvir ederken işçi halkın geçmişte yaşadığı ağır hayat şartlarını ortaya koymaya çalışmış, köle gibi çalışan insanların ortak simgesi olan Sotiboldi adlı başkahraman tipini yaratmıştır.

“*O’g’ri*” (Hırsız) hikâyesinde ihtiyar çiftçi Qabil Bobo (Kabil Dede)’nın dramı, kaçırılan öküzünü bulmak ümidiyle bir sürü belalara denk gelmesi, memurlar tarafından hırpalanışı, hayatının yerle bir edilişi tasvir edilmiştir. Hikâye “*Atın Ölümü-İtin Bayramı*” atasözüyle özetlenmiştir. Hikâyede hırsız simgesi sembolik bir karaktere sahip olup halk mülkünü güpegündüz yağmalayan memurların işbirlikçisi olarak ifade edilmiştir. Yazar hikâyede, Qabil Bobo (Kabil

² Serçegillerden hızlı hareket eden, ötücü bir kuş.

Dede)'nın yaşadığı bütün sıkıntılara dönemin sosyal yapısının sebep olduğunu ifade etme amacını gütmektedir.

“Anor” (Nar) hikâyesinde işçi halkın geçmişte fakirlik ve sıkıntı içerisinde gün geçirmeleri Turobjon (Turabcan) ailesinin hayatı örneğinde gözler önüne serilmiştir. Hikâyede karısına çok istediği narı bile alma gücüne sahip olamayan Turobjon (Turabcan)'un psikolojik olarak nasıl çöküntüye uğradığı ve bu durumun karı koca arasında yarattığı huzursuzluk, mevcut sosyal yapının Turobjon (Turabcan)'u hırsızlık yapmaya mecbur ettiği tasvir edilmektedir. Bu hikâyede psikolojik tahlil son derece güçlüdür.

Görülüyor ki Abdullah Kahhar, “O'tmişdan Ertaklar” (Geçmişten Masallar) grubundaki hikâyelerinde ailevi münasebetler ve günlük hayatın sıradan olaylarını başarıyla tasvir ederek sosyal mesajlar vermekte ve eski sosyal yapıyı net bir şekilde karalamaktadır. Abdullah Kahhar'ın bu gruptaki hikâyeleri konunun çeşitliliği, kompozisyonun sağlamlığı, karakterlerin renkliliği, psikolojik tahlilin güçlü oluşu, amacının açıklığıyla diğerlerinden ayırt edilebilir.

Kahhar'ın ikinci grup olarak ifade edebileceğimiz hikâyeciliğinde geçmiş mevzular değil, günümüzün bilinmeyenleri yer teşkil etmektedir. A. Kahhar modern konularda “Yillar” (Yıllar), “To'y” (Düğün), “Nevara” (Torun), “Qanotsiz Çittak” (Hercayi), “Jonfig'on” (Canfigan), “Ko'r Ko'zning Ochilishi” (Kör Közün Açılışı), “Adabiyot Muallimi” (Edebiyat Muallimi), “Mirzo” (Mirza), “Mayiz Yemagan Xotin” (Üzüm Yemeyen Kadın) gibi hikâyeler yazmıştır. Bu hikâyelerinde yazar mutluluğunu halkın mutluluğunda görmüş, halkın menfaatini kendi menfaatinden üstün tutmuştur. Sıradan kişilerin karakterlerini oluştururken önemli başarılar elde etmiştir. “Meston” (Mestan) hikâyesinde kötülüklerden korkmadan kendi arkadaşını ölümden kurtaran Mestan, “Ro'dapo” (Canavar) adlı hikâyede işe yeni giren Birgadir Obidcon (Birkadir Abidcan), “Yillar” (Yıllar) hikâyesinde sosyal statü sayesinde medeni hayata kavuşan Orziqul (Arzikul), “Jonfig'on” (Canfigan) hikâyesinde şansını kendi elleriyle yaratan Şöfor Xotin (Şöfor Kadın) gibi olumlu tipler mevcuttur.

Abdullah Kahhar çağdaş hikâyelerinde yaşam mücadelesini delil göstermekte, yaşamımızdaki olumsuzlukları gözler önüne sererek cahil ve tembel, yaşam mücadelesi vermeyen insanlara kızmaktadır. Bu dönem hikâyelerinde eski ile yeni arasındaki çatışma dikkat çekmektedir. Yazar “Yillar” (Yıllar) hikâyesinde eski hayatı özleyen yobazları, “Qizlar” (Kızlar), hikâyesinde kadınları dikkate

almayan, onları ucuz birer eşya olarak nitelendiren din istismarcılarını, “*Qayg’ular*” (Kaygılar) hikâyesinde saygısız ve fütursuz aşıkları, “*Jonfig’on*” (Canfigan) adlı hikâyede işi gücü olmayan asalak insan tipini, “*Munofiq*” (Münafık) adlı hikâyede iki yüzlü dalkavukları, “*Bek*” hikâyesinde faydalı işler yapmayı yapanlara da karşı çıkan provokatörler gibi tipleri yaratarak mevcut sıkıntıları acımasızca ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Abdullah Kahhar savaş yıllarında esas dikkatini olumlu karakterler yaratmaya vermiştir. Onun için de onun 30’lu yıllardaki eserlerinden farklı olarak savaş zamanında yazmış olduğu eserlerinde olumlu karakterler ortaya çıkmıştır. Yazar “*Botirali*” (Batıralı), “*Ko’k Konvert*” (Mavi Zarf), “*Qizil Konvert*” (Kırmızı Zarf) hikâyelerinde işgalci düşmana karşı mertçe savaşan askerlerimizin olumlu taraflarını ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda vatanperver kadın tipini de bu dönem eserlerinde işlemiştir. “*Xotinlar*” (Kadınlar) hikâyesinde çalışma azmi dolayısıyla saygı, izzet ve ikrama layık olan Sabirehan, “*Ko’k Konvert*” (Mavi Zarf) hikâyesinde ok yağmurundan kurtulup savaş meydanından yaralı savaşçıları sağ salim güvenli bir yere götüren Letafethan, “*Sep*” (Çeyiz) hikâyesinde pamuk çiftçisi Şehrinisa karakterleri bu duruma iyi birer örnek teşkil etmektedir.

Abdullah Kahhar’ın “*Dardakdan Chiqqan Qahramon*” (Derdakdan Çıkan Kahraman) (1942) ve “*Oltin Yulduz*” (Altın Yıldız) (1944) hikâyelerinde de savaş yıllarındaki mücadele dönemi tasvir edilmektedir. Bu iki eser de savaşçılarımızın cephedeki bahadırılıklarını tasvir etmeyi özellikle halk arasından çıkan kahraman tipini yaratmayı amaçlamaktadır (Mirzayev ve Shermuxamedov 1993: 222).

Yazarın 50’li yılların sonu ile 60’lı yılların başında kaleme aldığı “*Ming Bir Con*” (Bin Bir Can), “*Dahshat*” (Dehşet) adlı hikâyeleri realizm etkisinde oluşturulmuş başarılı eserler içerisinde değerlendirilebilir (Öztürk 1997: 11).

Özbek edebiyatında 1917-1991 yıllarını kapsayan Şura Dönemi’nde edebiyat ustalarının mevcut rejimin edebiyat anlayışıyla aynı safta olmaları zorunluluğu söz konusudur. Siyasi anlamda sıkıntıların mevcut olduğu bu dönemde Abdullah Kahhar da eserlerini mevcut sistemin dayattıkları doğrultusunda ama kendi sanat anlayışını da göz önünde bulundurarak ortaya koymaya çalışmıştır. Özbek edebiyatında realistik hikâye türünün başarılı ismi olarak nitelendirilen Abdullah Kahhar kendisinden sonra gelen hikâye yazarlarını da önemli ölçüde etkilemiş ve yaşadığı döneme damga vurmuştur.

KAYNAKÇA

BOLTAEVA, I. *XX. Asr O'zbek Adabiyoti Tarixi*, Toshkent, 2004.

DEVLETOVA, E. "Ortak Düşünceler İsmailbey Gaspıralı ve Özbek Cedit Edebiyatı". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2011: 1-7.

KARİMOV H. - NAZAROV B. - NORMATOV U. *XX. Asr O'zbek Adabiyoti (II. Sinf Uchun Darslik)*, Toshkent: O'qituvchi, 1995.

KERBOBOEV, B. *Nomdor Adib. Abdulla Qahhor Zamondoshlari Xotirasida*. Toshkent, 1987.

KOCAOĞLU, Timur. "Türkistan Türk Edebiyatında Modern Hikâye ve Romanın Doğuşu". Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 1986: 145-155.

MATJON, Safo- SARIYEV, Sharofjon. *O'zbek Adabiyoti*. Toshkent, 2009.

MİRVALİYEV S. *O'zbek Adiblari*. Toshkent: Fan Nashriyoti, 1993.

MİRZAYEV S., SHERMUHAMEDOV S. *Hozirgi Zamon O'zbek Adabiyoti Tarixi*. Toshkent, 1993.

NORMATOV U., RASULOV A. vd. *O'zbek Adabiy Tanqid*, Toshkent: Turon-Iqbol, 2011.

ÖZ ÖZCAN, Aynur (Metin yazarı ve aktarıcısı). *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Projesi*, Kültür Bakanlığı Projesi, 1999-2000.

ÖZTÜRK, Tuncay vd. *O'zbek Hikoyalari Antalogiyasi*, Toshkent: O'zbek- Turk Litseylari Bosh Mudirligi, 1997.

YELOK, Veli Savaş. "Abdulla Kahhar'ın "Serap" Romanı Hakkında: Yazılışı ve Yeniden Düzenlenmesi", *Prof. Dr. Leyla Karahan Armağanı*, Ankara: Akçağ, 2013.

<http://www.bilgisayarkurdu.com/forum/konu/ozbekistan-turkcesi-ve-edebiyati.689476/> erişim tarihi: 24.11.2014